

Věstník MZd ČR, částka 8/2012

DOPORUČENÝ POSTUP
PŘI PROVÁDĚNÍ CHIRURGICKÝCH ZÁKROKŮ SMĚŘUJÍCÍCH
KE ZMĚNĚ POHLAVÍ U TRANSEXUÁLNÍCH PACIENTŮ

Zn.: 29991/2012

Referent: Mgr. Irena Köhlerová, MBA, odbor zdravotních služeb

Provádění chirurgických zákroků směřujících ke změně pohlaví je součástí komplexní terapie osob s poruchami pohlavní identity, jejímž cílem je dosažení trvalého pocitu spokojenosti v pohlavní roli a s tím spojené spokojenosti duševní. U osob s diagnózou transsexuality se operativní zákrok spolu s podáváním hormonů a RLE (Real Life Experience - ověření schopnosti žít v opačné pohlavní roli) ukazuje jako účinný postup.

V zájmu zajištění jednotného postupu při provádění chirurgických zákroků směřujících ke změně pohlaví se vydává tento doporučený postup:

Čl. 1

1. Chirurgickými zákroky směřujícími ke změně pohlaví transsexuálních pacientů se rozumí provedení chirurgických výkonů, jejichž účelem je dosažení změny pohlaví při současném znemožnění reprodukční funkce.

2. Jde o tyto chirurgické zákroky:

- a) Female-to-male: mastektomie (redukční mammaplastika), hysterektomie, oboustranná ovariectomie, metaidoioplastika, faloplastika, scrotoplastika a urethroplastika.
- b) Male-to-female: orchiektomie, penektomie, vaginoplastika, klitorideoplastika a labioplastika.

Čl. 2

Provedení chirurgických zákroků směřujících ke změně pohlaví

1. Chirurgické zákroky směřující ke změně pohlaví lze provést pacientovi

- a) na základě jeho písemné žádosti,
- b) na základě lékařských zpráv, které potvrzují, že byla provedena všechna požadovaná vyšetření a diagnostika, a že pacient vyhovuje požadovaným kritériím, a
- c) po schválení odbornou komisí ustavenou Ministerstvem zdravotnictví podle §22 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

2. Chirurgické zákroky směřující ke změně pohlaví lze provést pacientovi

- a) u něhož byla jednoznačně stanovena úplná porucha sexuální identity - transsexualita,

- b) u něhož byla prokázána schopnost žít v opačné pohlavní roli, a to po dobu alespoň 12 měsíců (RLE),
- c) který (umožňuje-li to jeho zdravotní stav) užívá příslušné hormonální preparáty alespoň po dobu posledních 12 měsíců,
- d) který neuzavřel manželství a/nebo který nevstoupil do registrovaného partnerství anebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví tuzemsku ani v cizině, popřípadě prokázal, že jeho manželství nebo registrované partnerství nebo obdobný svazek zaniklo,
- e) který dovršil 18 let věku,
- f) má prokazatelné povědomí o povaze chirurgického zákroku, možnostech chirurga, délce hospitalizace a možných komplikacích.

3. Kritéria svědčící o připravenosti pacienta:

- a) prokazatelný pokrok v přechodu do nové role,
- b) prokazatelný pokrok ve styku s rodinou, v zaměstnání, pozitivní změny v osobním životě směřující k zlepšení duševní pohody, uspokojujivé zvládnutí problémů typu sociální maladaptace, abusus psychoaktivních látek, nadužívání léků, psychotická porucha, tendence k sebevraždě apod.

4. V případě, že jde o pacienta, zbaveného způsobilosti k právním úkonům, je navíc třeba dodržet podmínky ustanovení [§21](#), odst. 4) č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

Čl. 3

Kontraindikace chirurgického výkonu

1. Absolutní kontraindikace zdravotního výkonu

Chirurgické zákroky směřující ke změně pohlaví se neprovedou, jestliže:

- a) pacient trpí akutní fází psychotického onemocnění,
- b) byly shledány obecné somatické kontraindikace provedení chirurgických výkonů,
- c) existují právní překážky, zejména trvající manželství nebo registrované partnerství a věk do 18 let.

2. Relativní kontraindikace zdravotního výkonu

Zvýšené opatrnosti je třeba především u:

- a) komorbidity transsexuality a psychotického onemocnění,
- b) komorbidity transsexuality a závažné poruchy osobnosti, zejména takové, kde převažují rysy disociální či histriónské,
- c) závislosti na alkoholu a nealkoholových drogách,
- d) recentní kriminální anamnézy.

Čl. 4
Nežádoucí účinky

Možné nežádoucí účinky:

- a) obecná rizika chirurgických zákroků,
- b) ztráta plodnosti,
- c) sexuální dysfunkce (např. snížení apetence, zhoršení sexuálního prožívání i schopnosti dosažení orgasmu),
- d) nežádoucí účinky vyplývající z nerespektování potřeby dlouhodobé hormonální substituce po chirurgických výkonech (orchiektomie, ovariektomie).

Čl. 5

1. Chirurgické zákroky směřující ke změně pohlaví se pacientovi provedou na základě jeho žádosti a jejího schválení v souladu s ustanoveními [§21](#) a [§22](#) zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

2. Pro rozhodování komise musí pacient doložit:

- a) písemnou žádost,
- b) doporučení ošetřujícího lékaře - sexuologa, ne starší 3 měsíců,
- c) doporučení klinického psychologa, ne starší 3 měsíců,
- d) na vyžádání komise i další dokumenty (např. vyjádření rodinného terapeuta, je-li pacient rodičem nezletilého dítěte).

Čl. 6

Při podávání žádosti o provedení chirurgických výkonů směřujících ke změně pohlaví, poučení a vyslovení souhlasu pacienta s provedením těchto zákroků se postupuje podle [§21](#) až [§23](#) zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., v.r.
ministr zdravotnictví ČR

Příloha

VZOR
PÍSEMNÉHO INFORMOVANÉHO SOUHLASU
S PROVEDENÍM CHIRURGICKÝCH ZÁKROKŮ SMĚŘUJÍCÍCH
K DOKONČENÍ PŘEMĚNY POHLAVÍ

Poskytovatel zdravotních služeb:

.....

Jméno, popřípadě jména a příjmení pacienta:

.....

Datum narození:

Vážený pane/ Vážená paní,

Rozhodl/a jste se podstoupit chirurgický zákrok směřující ke změně pohlaví a o jeho provedení jste písemně požádal/a.

- 1) Po provedení nezbytných vyšetření a následné operativní úpravě dojde k úplnému a nevratnému ukončení plodnosti, to znamená znemožnění reprodukční funkce.
- 2) Jediným zdravotním důvodem pro provedení chirurgických zákroků směřujících ke změně pohlaví je zjištěná porucha pohlavní identity - Dg. F64.0
- 3) Přeměna pohlaví provedením chirurgických zákroků je nevratný proces a následně není možno žádat o změnu pohlaví k původnímu.
- 4) Chirurgický zákrok je složitým výkonem, který vždy představuje zátěž pro organismus a který může přinést zdravotní rizika související s podáním narkózy a ztrátou krve.
- 5) Operační zákrok neumožní dokonale vytvořit pohlavní orgány pohlaví opačného, může dojít ke zhoršení sexuálního prožívání a nelze zaručit, že nově vytvořené orgány a tkáně budou plně splňovat anatomickou, funkční a estetickou normu.
- 6) Po provedení nutných operací je nutno trvale užívat hormonální léky a být v pravidelném lékařském sledování.

Prohlášení pacienta / pacientky:

Prohlašuji, že jsem k žádosti o provedení chirurgického zákroku směřujícího ke změně pohlaví dospěl/a po důkladném poučení ze strany ošetřujícího lékaře o povaze tohoto chirurgického zákroku.

Byl/a jsem podrobně seznámen s možnými nežádoucími účinky chirurgických zákroků na můj zdravotní stav v budoucnosti. Podanému poučení jsem porozuměl/a. Měl/a jsem možnost klást doplňující otázky, na které mi bylo odpovězeno.

Tento souhlas uděluji z vlastní vůle, svobodně a vážně, bez nátlaku.

Podpis pacienta/ pacientky:

V dne

Podpis lékaře:

V dne

EPIIS